

De Big Reset

Gold Wars en het financiële eindspel

Willem Middelkoop

AUP

Ontwerp omslag: Studio Ron van Roon, Amsterdam

Foto auteur: Corbino

Ontwerp binnenwerk: Crius Group, Hulshout

Eerste druk: april 2014

Tweede druk: mei 2014

ISBN 978 90 8964 654 5

e-ISBN 978 90 4852 321 4 (pdf)

e-ISBN 978 90 4852 600 0 (ePub)

NUR 781

© W. Middelkoop / Amsterdam University Press b.v., Amsterdam 2014

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

'In the absence of the gold standard, there is no way to protect savings from confiscation through inflation. There is no safe store of value. If there were, the government would have to make its holding illegal, as was done in the case of gold. If everyone decided, for example, to convert all his bank deposits to silver or copper or any other good, and thereafter declined to accept checks as payment for goods, bank deposits would lose their purchasing power and government-created bank credit would be worthless as a claim on goods. The financial policy of the welfare state requires that there be no way for the owners of wealth to protect themselves. [...] This is the shabby secret of the welfare statist's tirades against gold. Deficit spending is simply a scheme for the confiscation of wealth. Gold stands in the way of this insidious process. It stands as a protector of property rights. If one grasps this, one has no difficulty in understanding the statist's antagonism toward the gold standard.'

– Alan Greenspan, voormalig voorzitter van de Federal Reserve Board (1966)

Inhoud

Voorwoord	9
Inleiding	10
Hoofdstuk 1 – De geschiedenis van geld	14
Hoofdstuk 2 – Centrale bankiers: alchemisten van onze tijd	47
Hoofdstuk 3 – De geschiedenis van de dollar	62
Hoofdstuk 4 – Een planeet vol schulden	84
Hoofdstuk 5 – De oorlog tegen goud	122
Hoofdstuk 6 – De big reset	156
Nawoord	195
Appendix I – Verdwenen valuta	198
Appendix II – Boetes Wall Street banken (2000-2013)	223
Bibliografie	253
Register	261

Voorwoord

Een jaar voor de val van Lehman Brothers publiceerde ik mijn eerste boek: *Als de dollar valt*, 2007. Nadat ik tien jaar lang het financiële systeem had bestudeerd was ik tot de conclusie gekomen dat een implosie van het wereldwijde instabiele financiële systeem slechts een kwestie van tijd zou zijn. Toen het kaartenhuis slechts een jaar later instortte, veranderde mijn leven drastisch. In korte tijd werd ik een bekende televisiepersoonlijkheid door optredens bij *DWDD* en *Pauw&Witteman*. Ik besloot te stoppen met mijn baan als beurscommentator bij *RTL Z* en mij volledig op de zakelijke kansen te richten die ontstonden door de nieuwe economische realiteit. Ik geloofde er sterk in dat investeerders door de crisis weer serieus naar het investeren in edelmetalen zouden gaan kijken. Dat gebeurde immers bij elke crisis in de afgelopen driehonderd jaar. In 2008 startte ik daarom een webwinkel voor goud en zilver (*AmsterdamGold.com*) en begon een beleggingsfonds. Binnen vier jaar stegen de totale verkopen en investeringen in beide bedrijven naar ruim 200 miljoen euro. In 2011 verkocht ik *AmsterdamGold* aan Value8 van Peter Paul de Vries en besloot me verder alleen nog maar te richten op het uitbouwen van het *Commodity Discovery Fund*.

Daarnaast besloot ik actief te blijven als onderzoeker van dit wonderbaarlijke financiële systeem en daar in de vorm van boeken over te blijven rapporteren. Dit boek is een bundeling daarvan en vertoont een grote overlap met mijn vorige boek *Goud en het geheim van geld*. Maar omdat *Amsterdam University Press* me uitnodigde een sterk uitgebreide Engelse versie te gaan schrijven, die interessant zou moeten zijn voor een internationaal publiek, is feitelijk een nieuw boek ontstaan. Door de vele verzoeken is besloten ook deze Nederlandstalige versie uit te brengen.

Inleiding

Veertig jaar nadat de Verenigde Staten de dollar loskoppelden van goud, moet de VS nog steeds vechten om de dollar als wereldreservemunt in stand te houden. Aan de positie van de dollar ontleent de VS voor een groot deel zijn status als wereldwijde supermacht.

Voor de Eerste Wereldoorlog werden bijna alle grote valuta gedekt door goud. Dit was het tijdperk van de goudstandaard. De geldtoename werd beperkt tot de groei van de goudvoorraad. Toen veel Europese landen geld moesten creëren om de oorlog te financieren, werden ze ook gedwongen om de goudstandaard los te laten. De goudstandaard werd in de meeste landen vervangen door een ongedekt (fiat) geldsysteem, hoewel zilveren munten tot in de jaren tachtig nog in veel landen gebruikt werden.

In tegenstelling tot ongedekt geld heeft goud altijd zijn koopkracht behouden. Met een Romeinse gouden aureus-munt van slechts acht gram is het, net als tweeduizend jaar geleden, nog steeds mogelijk om een paar honderd liter wijn te kopen. Daarom wordt goud telkens weer gebruikt om ongedekte geldsystemen te stabiliseren.

Een stijgende goudprijs fungeert als een waarschuwing dat er iets aan de hand is met de waardeontwikkeling van valuta. Vaak is het een teken dat bankiers te veel geld creëren. Sinds de VS de dollar loskoppelde van de goudstandaard in 1971 is goud de grootste financiële vijand van Wall Street en het Witte Huis.

In hoofdstuk 4 vindt u voldoende bewijs om een claim op een oorlog tegen goud te rechtvaardigen. Deze *War on Gold* vindt al plaats sinds de jaren zestig, toen het dollarsysteem voor het eerst sinds zijn oprichting in 1944 onder druk kwam te staan.

Tegenwoordig is zelfs de Zwitserse frank geen veilige valuta meer. De Zwitserse Centrale Bank bepaalde in 2012 dat zijn munt aan de euro gekoppeld moest worden om een verdere waarde-stijging te voorkomen. Door de harde frank liepen export en toerisme groot gevaar. Het is een van de vele voorbeelden van

de valutaoorlogen (*currency wars*) die worden gevoerd sinds de val van Lehman Brothers in 2008. Steeds meer landen proberen hun valuta te devalueren om hun export te stimuleren.

Vijf jaar na de bijna fatale instorting van het financiële stelsel, moeten we helaas concluderen dat centrale bankiers en politici alleen maar tijd hebben gekocht in plaats van te proberen met wezenlijke oplossingen voor de kredietcrisis te komen. Het creëren van extra schulden is natuurlijk geen oplossing voor een schuldencrisis. Als gevolg hiervan hebben we de centrale bankenbalansen wereldwijd met \$10.000 miljard zien stijgen. Met al dit nieuw gecreëerde geld hebben de centrale banken voornamelijk eigen staatsobligaties opgekocht, waardoor de lange rente en obligatierendementen sterk daalden.

Deze onorthodoxe methoden worden door centrale bankiers eufemistisch aangeduid met de term Quantitative Easing. Eerlijke economen spreken over 'de nucleaire optie', alleen te gebruiken als er geen andere manier van het financieren van overheidstekorten kan worden gevonden. Makkelijk in gebruik te nemen, maar bijna onmogelijk om weer stop te zetten.

Omdat er geen grenzen aan de grootte van de centrale bankbalansen zijn, kan er in theorie een eindeloze hoeveelheid geld worden gecreëerd en kunnen centrale bankbalansen onbeperkt stijgen. Maar omdat te grote geldcreatie onvermijdelijk zal leiden tot grote geldontwaarding, zullen te grote (overheids)schulden moeten worden geherstructureerd voordat het grote publiek het vertrouwen in de waarde van de munt begint te verliezen. Het 'parkeren' van staatsschulden op centrale bankbalansen is daarom geen structurele oplossing. Het idee dat we de schuldenberg door economische groei op tijd weg kunnen werken is naïef. De geschiedenis leert ons dat dit alleen mogelijk is in een situatie van sterke en duurzame economische groei. Zo slaagde het Verenigd Koninkrijk hierin na de oorlogen tegen Napoleon begin negentiende eeuw.

In een recente studie van het IMF, met de titel 'Financial and Sovereign Debt Crises: Some Lessons Learned and Those Forgotten', wijzen de economen Reinhart en Rogoff op het

huidige 'ontkenningsprobleem'. Volgens hen zal de toekomstige economische groei 'niet voldoende zijn om om te gaan met de enorme omvang van de publieke en private schulden. Vooral door de sterk vergrijzende babyboomersgeneratie zullen hogere pensioenen en medische kosten de totale schuldsituatie alleen maar verder verslechteren ten opzichte van eerdere periodes met grote schulden.'

Rogoff en Reinhart concluderen dat door de enorme omvang van de schuldenberg een toekomstige schuldsanering nodig zal zijn op een veel grootschaligere manier 'dan wat nu in het openbaar besproken wordt'. Volgens het rapport vereist 'het eindspel van de globale financiële crisis' een combinatie van financiële repressie (bijvoorbeeld belasting op spaargeld), herstructurering van schulden (onder meer door hogere inflatie), en kapitaalrestricties.

Het gebrek aan economisch gezond verstand kan mede worden verklaard omdat universiteiten wereldwijd nog steeds de ideeën van de Chicago School of Economics promoten. Deze ideeën hebben de creatie van ongedekt geld door centrale banken in samenwerking met particuliere banken als kerntheorie. Studenten op universiteiten en hogescholen krijgen zelfs na de crisis nog steeds les uit dezelfde economische boeken met verouderde modellen op basis van de efficiënte markttheorie. Dat is de reden waarom een meerderheid van de economen, journalisten en managers nog steeds de rol van geld in onze economie niet goed begrijpt. Zelf heb ik geen economie gestudeerd en altijd vooral mijn gezonde verstand gebruikt om de principes van markten en geld te begrijpen. Ik heb al lang geleden geleerd dat het beter is om te vertrouwen op boeken over geld en financiële crises geschreven door historici. Het ontstaan van de huidige crisis, gesteund door ongeveer zesduizend jaar gedocumenteerde geschiedenis van geld, weerspreekt de keynesiaanse doctrine van geld creëren uit het niets. Fiat geldsystemen zijn ruim tweehonderd keer getest, en uiteindelijk faalden ze allemaal (zie appendix 1). De kans op een instorting van een ongedekt

geldsysteem zou moeten worden beschouwd als een statistische zekerheid in plaats van een 'theoretische onwaarschijnlijkheid'.

Op een gegeven moment zullen de politici begrijpen dat alleen een grote systeemwijziging onze systemen kan resetten. Waarschijnlijk zal dit pas gebeuren op het moment dat ze niet langer in staat zijn om hun staatsschulden te herfinancieren. Tot dat moment lijkt elke prijs aanvaardbaar om het bijkomende wegzakken in een diepe wereldwijde depressie te voorkomen – zelfs met het risico op hyperinflatie. Het systeem wordt opgeblazen om deflatie te voorkomen. We proberen een kredietcrisis op te lossen door meer schulden te maken.

Maar beleidsmakers verkiezen een mogelijke economische dood in de toekomst boven een vrijwel zekere economische dood nu. Het toont het onvermogen van ons systeem, waarin de behandeling van de symptomen prioriteit heeft en zo lang mogelijk wordt gewacht de werkelijke ziekte te bestrijden. Het systeem is als een terminaal zieke patiënt die alleen maar kan hopen op een paar extra jaar. Alleen door het toedienen van een mix van de sterkste medicijnen kan de patiënt in leven blijven.

Centrale bankiers en politici hopen het eindspel van dit financiële systeem zo lang mogelijk te verlengen. Maar in het diepste geheim is onder meer het IMF al begonnen plannen uit te werken die nodig zijn om dit financiële systeem naar een volgende fase te brengen. Net zoals dat gebeurde met de loskoppeling van goud en de dollar door president Nixon in 1971, de start van het dollarsysteem in 1944 of de 'staatsgreep' in 1913 door de Wall Street bankiers waarmee de Federal Reserve (Fed) werd opgericht. Het is mijn mening dat voor 2020 het wereldwijde financiële systeem opnieuw 'herstart' zal moeten worden voor een nieuw paradigma, waarin goud een grotere rol zal spelen, de dollar zijn status als enige reservevaluta zal verliezen en andere valuta hun belang zullen zien toenemen.

Willem Middelkoop, maart 2014